

FLEŠMEN

IZ FLEŠMENOVE ARHIVE 1839–1842.

Priredio

Džordž Mekdonald Frejzer

Preveo

Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

NAPOMENA PRIREĐIVAČA

Obiman rukopis poznat kao *Flešmenova arhiva* otkriven je prilikom aukcije kućnog nameštaja u Ešbiju u Lesterširu 1965. godine. Prava na rukopis kasnije je istakao gospodin Padžet Morison iz Darbena u Južnoj Africi, najbliži poznati potomak njegovog autora.

Činjenica od posebnog književnog značaja jeste da ovaj rukopis jasno govori kako je Flešmen, školski siledžija iz *Dačkih dana Toma Brauna* Tomasa Hjuza, zapravo istoimeni slavni viktorijski vojnik. Rukopis u suštini predstavlja memoare Harija Flešmena od dana njegovog izbacivanja iz škole *Ragbi*, pred kraj treće decenije devetnaestog veka, do prvih godina dvadesetog veka. Izgleda da ga je napisao negde između 1900. i 1905, kada mu je sigurno bilo više od osamdeset godina. Moguće je da ga je diktirao.

Rukopis, koji je očigledno pedeset godina stajao netaknut u kovčegu za čaj, sve dok nije pronađen u aukcijskoj kući u Ešbiju, bio je pažljivo umotan u voštano platno. Po prepisci pronađenoj u prvom paketu očigledno je da je, pošto su ga autorovi srodnici prvi otkrili 1915, posle smrti tog velikog vojnika, došlo do

popriličnog zgražavanja; izgleda da su jednoglasno bili protiv objavljivanja autobiografije svog rođaka – a potpuno je i jasno zašto – i pravo je čudo da rukopis nije uništen.

Srećom, sačuvan je, a na stranicama koje slede izneta je sadržina prvog paketa, koji se bavi ranim Flešmenovim pustolovinama. Nemam razloga da sumnjam kako su događaji preneseni krajnje verno; tamo gde se bavi istorijskim činjenicama, Flešmen gotovo nikada ne greši, a na čitaocima je da prosude može li mu se verovati u pogledu ličnih pitanja.

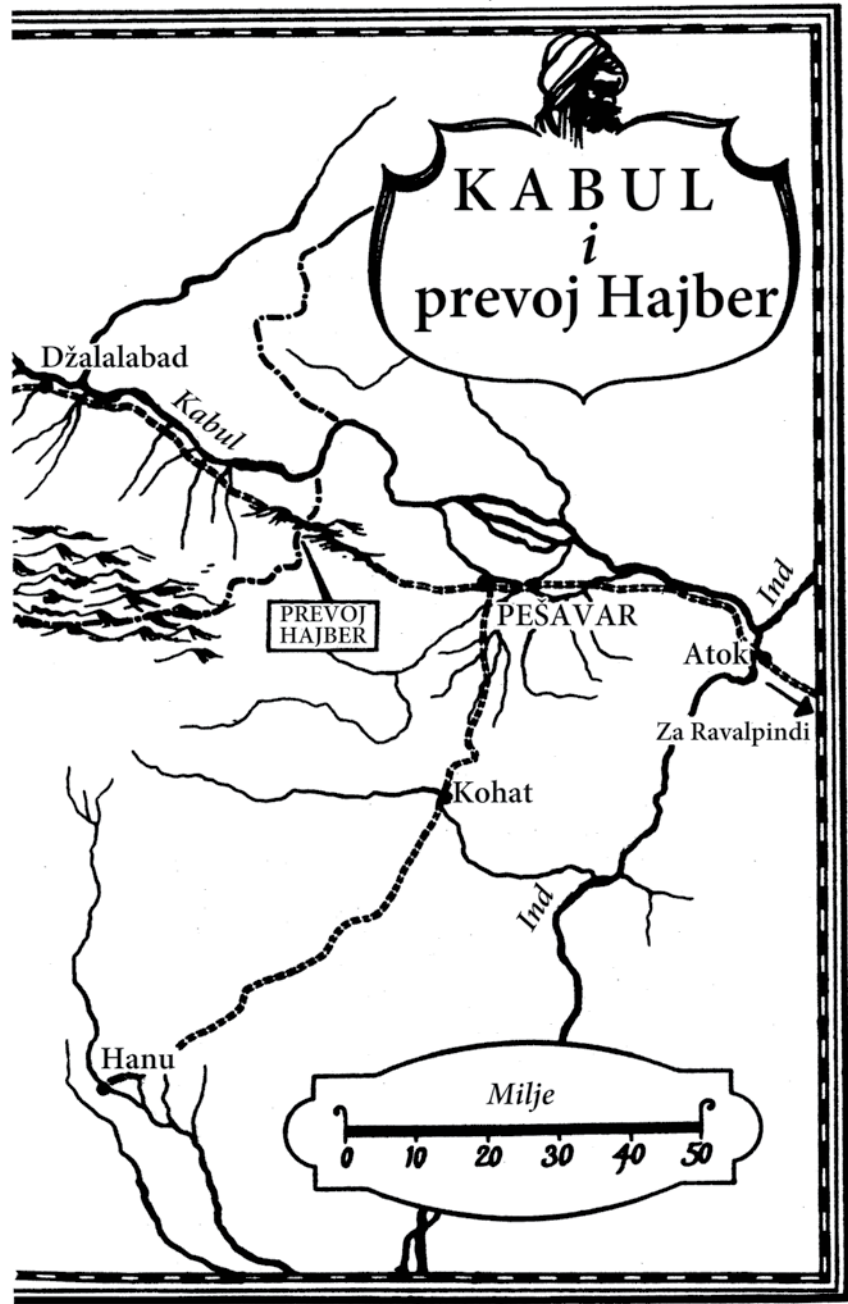
Gospodin Padžet Morison, upoznat sa mojim zanimanjem za ovu i srodne teme, zamolio me je da budem urednik rukopisa. Međutim, sem ispravki sitnih pravopisnih grešaka, ja nisam imao šta da uređujem. Flešmenovo pripovedačko umeće veće je od moga, tako da sam se ograničio samo na dodavanje nekoliko istorijskih beležaka.

Citat iz *Đačkih dana Toma Brauna* bio je zalepljen na prvu stranicu u prvom paketu; očigledno je isečen iz prvog izdanja, objavljenog 1856. godine.

Dž. M. F.

Jedne lepe letnje večeri Flešmen se kod Braunsovera krepio džin-punčom; i pošto je popio više nego obično, krenuo je kući izuzetno veseo. Naišao je na jednog ili dva prijatelja što su se vraćali s kupanja, predložio im čašu piva, na šta su ovi pristali, jer je dan bio vreo, oni žedne duše a pride i nesvesni koliko je Flešmen već popio. Zbog svega toga Flešmen je ubrzo bio trešten pijan. Pokušali su da ga nose, ali uzalud; zato su najmili taljige i dva čoveka da ga odnesu. Naidoše na jednog profesora, pa prirodno, utekoše. Beg ostalih probudio je profesorove sumnje, a anđeo čuvar đaka-prvaka podstakao ga je da pregleda teret i da posle tog pregleda sam odvuče kola do škole; a Doktor, koji je odavno držao Flešmena na oku, uredio je da ovaj već sutradan ujutro napusti školu.

– TOMAS HJUZ, *Đački dani Toma Brauna*

Hjuz greši u jednoj važnoj pojedinosti. Sigurno ste čitali, u *Tomu Braunu*, kako sam izbačen iz škole *Ragbi* zbog pijanstva, i to je sasvim tačno. Ali kada Hjuz tvrdi da je to bila posledica mog svesnog ispijanja piva preko džin-punča, tu nije u pravu. Još u sedamnaestoj sam znao da ne valja mešati pića.

To ne spominjem u samoodbrani, već zarad čiste istine. Ova pripovest biće potpuno istinita; prekidam s jednom navikom stvaranom osamdeset godina. Zašto i ne bih? Kada je čovek star koliko sam sada ja, i kada odlično zna i šta je i ko je, više ga nije briga. Nije me sram, shvatate; nikada me nije ni bio sram – a imam dovoljno onoga što se u ovakvom našem društvu smatra za ugled – vitešku titulu, Viktorijin krst, visok položaj a i ponešto slave u narodu. I zato mogu da pogledam sliku nad svojim stolom, mladog oficira u Kardiganovim husarima – u tim danima sam bio visok, gospodstven i naočit na jedan grub način (čak i Hjuz priznaje da sam bio krupan i snažan i da sam i te kako umeo da budem prijatan) – i da kažem kako je to portret jednog nitkova, lažova, varalice, lopova, kukavice – i, o, da – ulizice. Hjuz je to sve manje-više već rekao i njegov opis je prilično pošten, sem u izvesnim detaljima, od kojih sam

jedan već spomenuo. Ali njega je mnogo više zanimalo da drži propovedi nego da iznosi činjenice.

Mene, međutim, zanimaju činjenice, a pošto su mnoge od njih veoma nepovoljne po mene, budite uvereni da su tačne.

U svakom slučaju, Hjuz je pogrešio kada je rekao da sam pivo predložio ja. Spidikat ga je naručio, a ja sam ga ispio (preko onog silnog džin-punča) pre nego što sam uopšte znao šta radim. To me je dokusurilo; tada me je stvarno uhvatilo – postao sam „trešten pijan“, kaže Hjuz i u pravu je – a kada me izneše iz *Grejpsa* jedva sam mogao da na oči vidim, a kamoli da hodam. Strpali su me u čeze, a onda se pojavi jedan profa i Spidikat opravda svoje ime* zbrisavši. Ostadoh da ležim izvaljen na klupici, a profesor mi priđe i vide me. Bio je to stari Rafton, jedan od Arnoldovih internatskih nadstojnika.

„Blagi bože!“, reče on. „Jedan naš momak – pijan!“

Još ga vidim kako se beči na mene, s onim velikim vodnjikavim buljavim očima i sedim zaliscima. Pokušao je da me prizove svesti, ali bi lakše mrtvacu probudio. Samo sam ležao i kikota mu se u brk. On na kraju izgubi strpljenje, odalami štapom po klupici i graknu:

„Držite ga, nosači! Nosite ga u školu! Za ovo će pred Doktora!“

I tako su me poneli u povorci, stari Rafton je pozadi besneo o groznim izgredima i plodovima greha, a stari Tomas i nosači su me odneli u ambulantu, što je i bilo prikladno, pa me ostavili na krevetu da se istreznim. Nije mi trebalo mnogo, to odmah mogu da vam kažem, čim mi se u glavi dovoljno izbistrilo da shvatim šta mi sledi. Ako ste čitali Hjuza, znate kakav je bio Arnold, a

* U korenu imena Spidikat nalazi se engleska reč *speed* – brzina. (Prim. prev.)

ja mu nisam bio po volji ni inače. Najmanje što sam mogao da očekujem bilo je šibanje pred čitavom školom.

Sama pomisao na to bila je dovoljna da se živ prestravim, ali ono čega sam se istinski bojao bio je sam Arnold.

U bolnici su me ostavili neka dva sata, a onda stari Tomas dođe i reče kako Doktor želi da me vidi. Krenuh za njim niz stepenice pa preko puta do školske zgrade, a prvaci su virkali iza uglova i govorili jedan drugome kako je siledžija Fleši napokon dolijao. Stari Tomas zakuca na Doktorova vrata i glas što viknu „uđi!“ meni zazvuča kao grmljavina sudnjega dana.

Stajao je pred kaminom, s rukama iza peševa kaputa i s licem kao u Turčina na krštenju. Pogled mu je bio oštar i leden, a lice bledo i zgađenog izraza koji je čuvao posebno za ovakve prilike. Bez obzira na to što me je piće još pomalo držalo, plašio sam se više nego ikada u životu – a kada je čovek jurišao u sedlu na ruske topove kod Balaklave i u okovima čekao dželate u avganistanskoj tamnici, kao što sam ja, onda zna šta znači strah. I sada me obuzme nelagoda kada ga se setim, iako je mrtav ima tome već šezdeset leta.

Tada je, međutim, i te kako bio živ. Kratko je počutao, da se ja još malo pečem. A onda će:

„Flešmene“, reče on, „u životu jednog upravnika škole, mnogo je trenutaka kad mora da donese neku odluku i da se posle pita je li bio u pravu ili nije. Sada sam doneo jednu odluku i nimalo ne sumnjam da *jesam* u pravu. Već te nekoliko godina posmatram, sa sve većom brigom. Predstavljao si zao uticaj u ovoj školi. Da si siledžija, to znam; da si neiskren, odavno sumnjam, da si lažljivac i zlobnik, toga sam se bojao; ali da si pao tako nisko da postaneš pijanac – bar to nikada nisam slutio. U prošlosti sam tražio neke znake popravljanja kod tebe, neku iskru dobrote, neki zračak nade da moj rad ovde nije, u

tvom slučaju, bio zaludan. Ništa od toga nisam dočekaao, a ovo je poslednja gadost. Nemaš ništa da kažeš?“

Tada je već uspeo da me rascmizdri; promumlah nešto o tome kako mi je žao.

„Da makar na tren“, reče on, „mislim da ti je *zaista* žao, da si u stanju da se *istinski* pokaješ, možda bih zastao pre nego što preduzmem korak koji ću sada preduzeti. Ali ja tebe i predobro poznajem, Flešmene. Sutra moraš napustiti *Ragbi*.“

Da sam bio malo pribraniji, verovatno bih pomislio kako to i nije loša vest, ali kako je Arnold grmeo, potpuno sam izgubio glavu.

„Ali, gospodine“, rekoh, i dalje cmizdreći, „mojoj sirotoj materi srce će da prepukne!“

On preblede kao kreč i ja ustuknuh. Pomislih da će me udariti.

„O, bedniče bogohulni!“, viknu on – a s takvim je frazama bio vešt kao propovednik – „majka ti je odavno pokojna, a ti se usuđuješ da se kriješ iza njenog imena – imena što bi trebalo da ti je svetinja – u odbrani svojih gadosti! Upravo si ugasio zadnju iskru sažaljenja što sam ga za tebe imao.“

„Moj otac...“

„Tvoj će otac“, kaza on, „znati kako s tobom. Nipošto ne bih rekao“, dodade uz značajan pogled, „da će njegovo srce prepući.“ Znao je ponešto o mom ocu, shvatate, i verovatno je mislio da smo lep par.

Stajao je tako i dobio prstima još malo, a onda je rekao, drugačijim glasom:

„Ti si jadan stvor, Flešmene. S tobom nisam uspeo. Ali čak i tebi moram reći, ovo nije kraj. Ovde ne možeš dalje, ali si još mlad, Flešmene, i pred tobom ima još vremena. I mada ti je obraz pocrneo od greha, još može postati beo kao sneg. Veoma si nisko pao, ali se možeš opet dići...“

Propovedi ne pamtim najbolje, a on je nastavio tako još neko vreme, kao pobožni matori licemer, što i jeste bio. Jer mislim da je zaista bio licemer, kao i većina u njegovom pokolenju. Ili to, ili je bio još i gluplji nego što je izgledao, kad je svoju pobožnost na mene traćio. Ali on to nikada nije shvatio.

Bilo kako bilo, očitao mi je propisnu bukvicu o tome kako ću možda naći spasenje kroz pokajanje – u šta, uzgred, nikada nisam verovao. Kajao sam se ja u životu zbog mnogo čega, i to s dobrim razlogom, ali nikad nisam bio glupan koji će misliti da se time nešto može ispraviti. Ipak, već sam znao da ne talasam bez preke potrebe, tako da sam ga pustio da bogoradi nada mnom, a pošto je završio, izađoh iz njegovog ureda mnogo srećniji nego kada u njega uđoh. Izbegao sam šibu, što je bilo najvažnije; za isterivanje iz *Ragbija* pucao mi je prsluk. Do tog mesta mi nikada nije bilo stalo, a o navodnoj sramoti zbog izbacivanja nisam ni mislio. (Pre neku godinu su me pozvali nazad da dodeljujem nekakve nagrade; *tada* izbacivanje niko nije ni spomenuo, što pokazuje da su danas jednaki licemeri kao što su bili u Arnoldovo doba. I govor sam održao; i to o hrabrosti, ni manje ni više.)

Iz škole sam otišao sutradan ujutro, kočijom, s kovčegom na krovu, i slutim da im je bilo silno laknulo što mi vide leđa. Prvacima pogotovu; njih sam lemao kako sam stigao. A koga to ugledah na kapiji (prvo sam mislio da je došao da se naslađuje, ali se ispostavilo drugačije) nego hrabrog Skada Ista. Čak mi je i ruku pružio.

„Žao mi je, Flešmene“, reče on.

Upitah ga što je sad pa njemu žao, pa ga opsovah zbog drskosti.

„Žao mi je što su te isterali“, kaza on.

„Ti si lažov“, odgovorih. „I prokleta ti bila ta tvoja žalost.“

On me pogleda, pa se okrenu u mestu i ode. Ali sada znam da sam ga tada pogrešno procenio; *stvarno* mu je bilo žao, sam Bog zna zašto. Nije imao razloga da me voli, a da sam ja bio na njegovom mestu, bacao bih kapu uvis i klicao. Ali on je bio mekan: jedan od Arnoldovih postojanih budala, muževnih malih momčića, naravno, i pun vrlina, od onog soja koje učitelji toliko vole. Jeste, bio je budala onda, i bio je budala dvadeset godina kasnije, kada je stradao u prašini Kanpura, sa sepojskim bajonetom u leđima. Pošteni Skad Ist; *silno* su mu tada pomogle ta vrlina i dobrota.

Nisam mnogo odugovlačio s povratkom kući. Znao sam da mi je otac u Londonu i želeo sam da mu što pre saopštim neprijatne vesti da su me isterali iz *Ragbija*. I tako odlučih da u grad odjašem, a da mi stvari stignu kasnije, pa shodno tome unajmih konja kod *Džordža*. Ja sam jedan od onih što su naučili da jašu čim su prohodali – uistinu, konjička veština i umeće brzog učenja stranih jezika jedini su darovi s kojima sam rođen, ali su zato, pokazalo se, veoma korisni.

I tako sam odjahao u grad, razmišljajući kako će moj otac primiti te lepe vesti. Gazda vam je bio čudna sorta, i uvek smo zazirali jedan od drugoga. Bio je unuk jednog navaba,* pošto je matori Džek Flešmen zgrnuo silno bogatstvo u Americi, na robovima i rumu, a nimalo me ne bi začudilo da je i na gusarenju, od čega je kupio imanje u Lesterširu, gde smo od tada živeli. Ali bez obzira na džakove para, Flešmeni nikada nisu bili soj koji se ceni u visokom društvu – „nešto prostačko u njihovoj naravi provirivalo je iz pokolenja u pokolenje, kao balega

* Izraz kojim su se u 18. veku pogrdno nazivali trgovci što su se obogatili u Indiji i po povratku u Britaniju pokušavali da kupe mesto u visokom društvu. Potiče od reči *nawab* iz hindija i *nabob* iz bengalskog jezika. (Prim. prev.)

kroz ružin grm“, kao što to Grevil reče. Drugim rečima, dok su druge navapske porodice pokušavale da se prikažu kao otmene i plemenite, naša nije, jer to nije ni mogla. Moj otac je bio prvi koji se dobro oženio, jer mi je majka bila u srodstvu s Padžetima, koji su, kao što se dobro zna, na ti s Gospodom Bogom lično. Zbog toga me je držao na oku, da ne počnem previše da dižem nos; pre majčine smrti nije me mnogo viđao, pošto je bio prezauzet u klubovima, u parlamentu ili lovu – ponekad na lisice, ali uglavnom na žene – ali posle toga je bio primoran da se malo zanima za svog naslednika, te smo se bolje upoznali i razvili međusobno nepoverenje.

On je, valjda, na svoj način bio pristojan čovek, prilično grub i prgav kao sam đavo, ali veoma omiljen u svom društvu, koje se sastojalo od seoske gospode s dovoljno novca za razbacivanje po Vest Endu. Još je pomalo bio slavan zato što je u mladosti odboksovao nekoliko rundi s Kribom, mada verujem da mu je zbog njegovog bogatstva Šampion Tom malo progledao kroz prste. Sada je delom živio u gradu a delom na selu i držao je skupo domaćinstvo, ali se politikom nije bavio, pošto su ga skrajnuli prilikom reforme. No još je imao pune ruke posla, kad se u obzir uzmu brendi i kocka, kao i lov – i to obe vrste lova.

Dakle, osećao sam se prilično nelagodno kada sam se trkom popeo uz stepenište i zalupao na njegova vrata. Batler Osvald silno se uznemirio kada je video da sam to ja, zato što kraj semestra nije bio ni blizu, a to je onda privuklo i druge slugе: nesumnjivo su namirisali skandal.

„Otac mi je kod kuće?“, upitao sam, pošto sam dao Osvaldu kaput i popravio mašnu.

„Vaš otac, gospodine Hari, naravno“, viknuo je Osvald, sav u osmesima. „Upravo je u salonu!“ Širom je otvorio vrata i viknuo: „Došao je gospodin Hari, gospodine!“

Moj otac je bio izvaljen na fotelji, ali je skočio kada me je video. Držao je čašu i bio zajapuren u licu, ali pošto je i jedno i drugo bilo uobičajeno, teško sam mogao odrediti je li pijan ili nije. Zagledao se u mene, a onda je bludnog sina pozdravio ovako:

„Otkud ti ovde, kog đavola?“

U većini slučajeva, takva dobrodošlica bi me uzdrimala, ali ne i sada. U sobi se nalazila i neka žena, koja mi je odvušla pažnju. Bila je visoka, naočita, drskog izgleda, sa smeđom kosom skupljenom na glavi i pogledom koji je govorio „čik mi priđi, ako smeš“. „Ovo mu je najnovija“, pomislio sam, pošto se čovek navikne na njegov niz gospodica; menjale su se jednako redovno kao straža pred palatom.

Posmatrala me je s lenjim i vragolastim osmehom od koga su mi kičmom prošli trnci i zbog koga sam istovremeno postao svestan svog đačkog odela. Ali mi je u trenutku dao hrabrosti, pa sam na njegovo pitanje prosto odgovorio:

„Rekli mi da odem“, kazao sam što sam hladnokrvnije mogao.

„Da odeš? Misliš, isterali te? A zbog čega to, moliću lepo?“

„Zbog pijanstva, uglavnom.“

„Uglavnom? Gospode bože!“ Pocrneo je u licu. Pogledao je ženu pa onda mene, kao da traži prosvetljenje. Njoj sve to kao da je bilo vrlo zabavno, ali pošto sam video da stari samo što nije eksplodirao, brže-bolje sam objasnio šta se desilo. Bio sam prilično iskren, jedino sam svoj razgovor s Arnoldom malo nakitio; da ste me čuli, pomislili biste da sam mu sve vreme uzvraćao ravnom merom. Pošto sam video da me ženska odme-rava, držao sam se prilično opušteno, što možda jeste bilo opasno, s obzirom na gazdino trenutno raspoloženje. Međutim, na moje iznenađenje, on je to prilično dobro primio; Arnolda, naravno, nikada nije voleo.

„E, proklet bio!“, rekao je pošto sam završio, pa je sipao sebi novu čašu. Nije se osmehivao, ali mu se lice razvedrilo. „Pseto jedno balavo! Lepo si to zakuvao, bogami. Osramoćen i izbačen, ha! Je li te išibao? Nije? Ja bih te živog odrao – a možda još i hoću, đavo da me nosi!“ Ali sada se osmehivao, mada malčice kiselo. „Šta ti na ovo kažeš, Džudi?“, upitao je ženu.

„Slutim da je ovo neki rođak?“, reče ona, i pusti da joj lepeza padne ka meni. Imala je dubok, promukao glas, i ja ponovo zadrhtah.

„Rođak? A? O, proklet bio, to je moj sin Hari, curo! Hari, ovo je Džudi... hm, gospođica Parsons.“

Onda mi se osmehnula, i dalje s onim izrazom lica kao da joj je zabavno, a na to sam počeo da se kočoperim – bilo mi je tek sedamnaest, ne zaboravite – pa sam odmerio njene attribute dok je otac sipao sebi novu čašu i grdio Arnolda da je bedni puritanski bogomoljac. Za nju biste mogli reći da je tip Junone, širokih ramena i punih grudi, što je tada bilo ređe nego danas, a meni se činilo da joj se dopada izgled Harija Flešmena.

„Dakle“, reče moj otac napokon, kada je prestao da besni o tome kakva je ludost davati uštogljenim učenjacima da rukovode privatnim školama. „Dakle, šta s tobom da se radi, a? Šta ćeš sada, gospodine? Pošto si osramotio ovaj dom svojim divljaštvom, a?“

O tome sam razmišljao na putu kući, pa sam smesta rekao da me privlači vojska.

„Vojska?“, zareža on. „Misliš, da ti ja kupim čin pa da živiš kao car i da me upropastiš računima u Gardijskom klubu, je l' tako?“

„Ne bih ja u gardu“, rekoh. „Pre bih u Jedanaesti laki dragonski.“

Na to se izbečio. „Već si i puk odabrao? Boga mu poljubim, šta ti je obraz, kô đon!“

Znao sam da je Jedanaesti sada u Kenterberiju, posle dugačkog službovanja u Indiji, i da iz tog razloga nema velikih izgleda da bude poslat u inostranstvo. Imao sam već određene ideje o vojničovanju. Ali to je za gazdu bilo prebrzo; počeo je da naširoko priča o ceni kupovanja čina, troškovima vojničkog života, pa se vratio na moje izbacivanje iz škole i moj karakter uopšte, a onda opet na vojsku. Video sam da od porta postaje svadljiv, te sam procenio da mi je najbolje da ga ne pritiskam. Nastavio je da gundā:

„Dragoni, proklet bio! Znaš li ti kol'ko košta zastavnički čin? Budalaštine preispoljne. Ništa slično nikad nisam čuo. Bezobrazluk, a, Džudi?“

Gospođica Džudi primeti da ću možda odlično izgledati kao smeli mladi dragon.

„A?“, reče moj otac, pa je čudno odmeri. „Jes', verovatno i bi. Videćemo.“ Čudljivo me je pogledao. „U međuvremenu, možeš u krevet“, reče. „O ovome ćemo sutra da razgovaramo. Za sada si još u nemilosti.“ Ali dok sam odlazio, ponovo sam ga čuo kako grdi Arnolda, pa sam otišao u postelju sasvim zadovoljan, a pride i s olakšanjem. On je stvarno bio čudna sorta; nikad niste mogli znati kako će nešto da primi.

Ujutru, međutim, kada sam se za doručkom video s ocem, nije bilo priča o vojsci. Bio je previše zauzet ocrnjavanjem Bruma – koji je, koliko sam shvatio, silno napao kraljicu u parlamentu* – i buljenjem u neki skandal o leđi Flori Hejstings** u

* Lord Brum se u maju 1839. u svom govoru „obrušio na kraljicu... nemilosrdno strogo“ (Grevil) i izazvao veliku buru u javnosti.

** U javnosti je postojalo uverenje da je leđi Flora Hejstings, deveruša vojvotkinje od Kenta, trudna, sve dok lekarski pregled nije dokazao suprotno. Ona je osvojila srca javnosti, ali je ugled mlade kraljice, koja se prema njoj ponašala krajnje neprijateljski, dramatično opao.

Postu da bi obratio previše pažnje na mene, a nedugo zatim je otišao u svoj klub. Bilo kako bilo, meni je odgovaralo da stvar malo legne; oduvek sam verovao da sve treba raditi jedno po jedno, a sada mi je na pameti pre svega bila gospođica Džudi Parsons.

Dozvolite mi da kažem kako nikada nisam bio od onih što se većito hvale svojim uspesima, mada je u mom životu bilo na stotine žena. Bludničio sam gore od većine i verovatno postoje mnogi sredovečni muškarci i žene koji bi se odazvali na ime Flešmen, samo da su toga svesni. Tako to ide; ako čovek nije od onog soja što se zaljubljuje – a ja to nikada nisam bio – grabi svaku priliku da povali što mu se nađe pri ruci, i to što češće to bolje. Ali Džudi je imala prilično uticaja na moju priču.

Već sam imao iskustva sa ženama; bilo je sluškinja kod kuće, a i poneka seljančica, ali je Džudi bila svetska ženska, a na taj soj još nisam nasrtao. Doduše, to me i nije posebno brinulo, pošto sam sebe (i to s pravom) prilično cenio. Bio sam krupan i naočit da se ni pred jednom ne postidim, ali opet, pošto je bila očeva ljubavnica, možda će smatrati da je previše opasno da se spanda sa sinom. Ispostavilo se, međutim, da se ona nije plašila ni gazde ni bilo koga drugog.

Živela je u kući – mlada kraljica je u to doba tek zasela na presto i ljudi su se još ponašali kao u doba princa namesnika i kralja Bilija; nije bilo kao kasnije, kada su ljubavnice morale da se kriju. Pre podneva sam otišao gore do njene sobe da izvidim teren, i zatekao sam je u krevetu, kako čita novine. Bilo joj je drago što me vidi pa smo popričali, i po načinu na koji me je gledala i kako se smejala i dopuštala mi da se igram s njom, znao sam da treba samo naći pravi čas. Njena družbenica se motala po sobi, inače bih je na licu mesta zaskočio.

Međutim, činilo se da će otac te noći ići u svoj klub i da će tamo po običaju zaglaviti, pa sam pristao da se uveče vratim

i igram karte s njom. Oboje smo znali da se karata nećemo naigrati. I naravno, kada sam se vratio, ona je sedela i cifrala se pred ogledalom, odevena u kućnu haljinu od koje bi se dala sašiti omanja maramica. Odmah sam joj prišao otpozadi, obema rukama uhvatio njene krupne grudi, zaustavio njen krik svojim usnama, pa je bacio na krevet. Bila je rada jednako kao ja, pa smo se dohvatili da je sve pucalo, prvo jedno odgore, pa onda drugo. Što me podseća na nešto što mi je ostalo u glavi, kao što ponekad ume da se desi: pošto smo završili, sedela je na meni, gola i sjajna, i zabacila je kosu s očiju – pa se iznenada nasmejala, glasno i zvonko, kao što se ljudi smeju na dobar vic. Verovao sam da se smeje od zadovoljstva i mislio sam da sam strašan dasa, ali sam sada siguran da se smejala *meni*. Bilo mi je tek sedamnaest, sećate se, i bez sumnje joj je bilo zabavno što vidi koliko sam zadovoljan samim sobom.

Kasnije smo igrali karte, da se ispuni forma, i ona je pobedila, a onda sam morao da se odšunjam, zato što se otac ranije vratio kući. Sutradan sam probao ponovo, ali me je na moje iznenađenje pljesnula po rukama i rekla: „Ne, ne, dečaće moj; jednom iz šale, ali ne i dvared. Moram da mislim na svoj položaj.“ Što je značilo da mora da misli na mog oca i na mogućnost da sluge počnu da brbljaju.

To mi nije bilo po volji, pa sam se razbesneo, ali mi se ona ponovo nasmejala. Prekipelo mi je pa sam pokušao da je ucenim pretnjom da ću reći ocu za sinoć, ali je ona samo iskrivila usta.

„Ne bi se usudio“, reče. „A i da se usudiš, nije me briga.“

„Ma nemoj?“, rekoh. „Da te izbaci naglavačke, droco?“

„Uf, kakav si ti hrabar muškarčić“, izrugnu mi se. „Loše sam te procenila. Na prvi pogled mi se učinilo da si samo još jedan prostak i galamdžija kao što ti je otac, ali sada vidim da si i popriličan gad. Slušaj me dobro – on je dvaput bolji muškarac od tebe – i u krevetu i van njega.“

„Bio sam ti ja sasvim dobar, kučko“, reko.

„Jednom“, reče ona, pa mi izvede podrugljiv kniks. „To je bilo dovoljno. A sada pravac napolje i ubuduće se drži služavki.“

Pade mi mrak na oči, zalupih vratima, pa sledeći sat vremena provedoh šetajući se po parku i smišljajući šta ću da joj uradim, ako mi se samo ukaže prilika. Posle nekog vremena gnev mi je minuo, pa sam potisnuo gospođicu Džudi u mislima, da joj sve naplatim kada mi se za to ukaže prilika.

Začudo, čitava ta stvar mi je bila od koristi. Da li je otac nešto naučio o onome što se desilo prve noći, ili je prosto nešto naslutio, to ne znam, ali rekao bih da je posredi bilo ovo drugo; bio je promućuran, a od njega sam nasledio dar da nanjušim odakle vetar duva. Šta god da je bilo, njegovo ophođenje prema meni naglo se promenilo; od prežvakavanja priče o mom izbacivanju i prilično nemarnog držanja prema meni, odjednom kao da se na mene durio i uhvatio sam ga kako me čudno gleda pa onda naglo skreće pogled, kao da ga je sramota.

U svakom slučaju, četiri dana po mom povratku kući, naglo je objavio kako je porazmislio o mojoj želji za vojničkim životom, i da je odlučio da mi kupi čin. Trebalo je da odem u Gardijsku konjicu, kod mog ujaka Bindlija, koji će sve da sredi. Otac je očigledno želeo da što pre nestanem iz kuće, tako da sam ga pritisnuo, dok je još bio svež, oko mog redovnog dohotka. Zatražio sam petsto funti godišnje uz platu, i bio sam potpuno zapanjen kada je bez rasprave na to pristao. Opsovao sam samog sebe što nisam zatražio sedamsto pedeset, ali je petsto bilo dvostruko više od onoga što sam očekivao, a i daleko više od onoga što mi je bilo potrebno, tako da sam bio prilično zadovoljan te sam dobro raspoložen otišao do Gardijske konjice.

Mnogo toga je izrečeno o kupovini činova – kako bogati i nesposobni napreduju umesto boljih od sebe, kako siromašni a sposobni ostaju u zapečku – a to su sve uglavnom, po mom

iskustvu, gluposti. Čak i pošto je kupovina ukinuta, bogati brže napreduju u oružanim snagama od siromašnih, a i jedni i drugi su po pravilu nesposobni. Ja sam u životu služio za desetoricu, mada ne svojom krivicom, i mogu da tvrdim kako je većina oficira loša, a što je čin viši, to su gori, što važi i za mene. Na Krimu smo navodno bili truli do srži, na primer, kada je kupovina činova bila na vrhuncu, ali krvavi svinjac koji smo nedavno napravili u Južnoj Africi izgleda jednako loše – a sada se činovi ne kupuju.

Bilo kako bilo, tada nisam gledao dalje od skromnog zastavničkog čina i otmenog života u elitnom puku, što je bio jedan od razloga zašto sam se zakačio za Jedanaesti dragonski. Takođe, bili su i blizu gradu.

Ništa od toga nisam spomenuo ujka Bindliju, već sam se ponašao veoma usrdno, kao da gorim od želje da osvojim mamuze u boju protiv Marata ili Sika. On je šmrknuo, pogledao me s visine, niz veoma visok i tanak nos, pa rekao kako nikada nije slutio da u meni ima ratničkih sklonosti.

„Međutim, danas je izgleda dovoljno samo dobro izgledati u jahaćim čakširama i biti sklon ludostima“, nastavio je. „A ti umeš da jašeš, koliko se sećam?“

„Sve što hoda, ujko“, odgovorih.

„To i nije toliko bitno. Brine me to što, koliko čujem, loše podnosiš piće. Složićeš se da to što si beslovesan iznet iz neke krčme u Ragbiju nije najsajjnija preporuka za oficirsku kantu?“

Brže-bolje sam mu rekao da su te glasine preterane.

„Sumnjam“, reče on. „Stvar je u sledećem: jesi li u pijanstvu ćutao, ili si buncao? Bučan pijanac je nepodnošljiv; onaj mirni još nekako i može da posluži. Pod uslovom da ima novca; novac danas u vojsci izgleda opravdava gotovo svaku vrstu ponašanja.“

To je bila njegova omiljena primedba; moglo bi se reći da porodica moje majke, mada vrlo plemenitog porekla, nije bila prebogata. Svejedno, to sam krotko saslušao.

„Da“, nastavi on, „ne sumnjam da ćeš sa svojim dohotkom moći da se ubiješ ili upropastiš u najkraćem mogućem roku. Po tome se nećeš razlikovati od polovine zastavnika u službi. Ah, samo čekaj malo. Spomenuo si Jedanaesti dragonski, beše?“

„O, da, ujko.“

„I baš si se na taj puk namerao?“

„Pa, jesam“, rekao sam, pomalo oklevajući.

„Onda možda i doživiš nešto zanimljivo pre nego što prođeš kô i svi smrtni“, reče on i značajno se osmehnu. „Da nisi, kojim slučajem, čuo za grofa od Kardigana?“

Rekoh da nisam, što pokazuje koliko su me malo zanimala vojna posla.

„Krajnje zanimljivo. Znaš, on je zapovednik Jedanaestog. Taj je čin dobio tek pre nekih godinu dana, dok je bio u Indiji s pukom. Izuzetna ličnost. Koliko shvatam, ne krije svoju nameru da od Jedanaestog stvori najbolji konjički puk u vojsci.“

„Zvuči kao pravi čovek za mene“, rekoh ja, sav oduševljen.

„Nego šta, nego šta. Pa, ne smemo mu uskratiti službu tako revnosnog mladog starešine, zar ne? Pitanje tvoga čina mora da se progura bez odlaganja. Pohvaljujem tvoj izbor, momče. Siguran sam da će ti služba kod lorda Kardigana biti – ah – i zanimljiva i puna nadahnuća. Da, kad malo bolje razmislim, vaše zbližavanje biće na obostranu korist.“

Bio sam suviše zauzet prenemaganjem pred tom matorom budalom da bih obraćao mnogo pažnje na njegove reči, inače bih sigurno shvatio da je sve što se njemu sviđa verovatno loše za mene. Veoma se ponosio što ima više poreklo nego moji, koje je smatrao za stoku – i to s valjanim razlozima – a prema meni lično uvek je pokazivao samo blago gađenje. Pomoć da dobijem

čin bila je, naravno, nešto sasvim drugo. To mu je bila dužnost, kao krvnom srodniku, ali ju je obavio bez mnogo oduševljenja. Ipak, prema njemu sam morao da budem sladak kao med i da glumim poštovanje.

Takvo ponašanje mi se isplatilo, pošto sam začuđujuće brzo dobio položaj u Jedanaestom. To sam pripisao isključivo jakoj vezi, pošto tada nisam znao da su u proteklih nekoliko meseci mnogi oficiri dali ostavku ili zatražili premeštaj – a sve zbog lorda Kardigana, koga je ujak spomenuo. Da sam bio malo stariji i da sam se kretao u odgovarajućim krugovima, čuo bih sve o njemu, ali u onim nedeljama dok sam čekao čin, otac me je poslao u Lesteršir, a ono malo vremena što sam imao u gradu proveo sam ili sâm ili u društvu rođaka koji su uspeli da me uhvate. Moja majka je imala sestre i mada sam im bio iskreno mrzak, smatrale su da im je dužnost da se staraju o sirotom momku što odrasta bez majke. Tako su bar govorile; zapravo su slutile da ću, budem li prepušten samom sebi, dopasti lošeg društva, i bile su u pravu.

Međutim, veoma brzo sam naučio sve što je trebalo da znam o lordu Kardiganu.

U poslednjih nekoliko dana kupovine uniformi, prikupljanja silnih potreština neophodnih oficiru u to doba – daleko više stvari nego danas – biranju dva konja i sređivanju poslova oko dohotka, još sam imao slobodnog vremena, a gospođica Džudi mi nije izlazila iz glave. Otkrio sam da mi je onaj naš prvi okršaj samo pojačao apetit za njom; pokušao sam da se toga otarasim uz pomoć jedne seljančice u Lesterširu i mlade kurve u Kovent Gardenu, ali je jedna smrdela, druga me posle odžeparila, a ni jedna ni druga nisu bile dostojne zamene. Želeo sam Džudi, istovremeno želeći da joj naudim, ali me je ona izbegavala posle naše svađe, a kada smo se susretali u kući, jednostavno me je ignorisala.

Na kraju više to nisam mogao da trpim, i noć pred odlazak ponovo sam otišao u njenu sobu, pošto sam prvo proverio da li je gazda izašao. Ona je čitala i izgledala stravično poželjno u bledezelenom negližeu; bio sam pripit, i kad sam ugledao njena bela ramena i crvena usta, oni stari žmarci mi ponovo prodoše kičmom.

„Šta hoćeš?“ upita ona veoma hladno, ali sam to i očekivao i imao sam spreman govor.

„Došao sam da molim za oprost“, rekoh, delujući pomalo pokunjeno. „Sutra odlazim, a pre nego što pođem, poželeo sam da ti se izvinim zbog načina na koji sam govorio s tobom. Žao mi je, Džudi, najiskrenije. Poneo sam se kao gad... i hulja i, pa... želim da ispravim šta se ispraviti može. To je sve.“

Odložila je knjigu i okrenula se na stoličici da me pogleda. I dalje je delovala krajnje hladno, ali ništa nije govorila. Ja sam se meškoltio kao stidljivi školarac – video sam svoj odraz u ogledalu iza nje, i po njemu sam procenjivao koliko je gluma uspešna – pa sam ponovio da mi je žao.

„Vrlo dobro, onda“, reče ona naposletku. „Žao ti je. Imaš i razloga za to.“

Očutao sam i gledao u stranu.

„U redu“, rekla je posle kratke tišine. „Laku noć.“

„Molim te, Džudi“, rekoh, nesrećnog lica. „Mnogo mi otežavaš. Ako sam se poneo kao nitkov...“

„Jesi.“

„...to je bilo samo zato što sam bio besan i povređen i nisam shvatao zašto... zašto mi ne dopuštaš...“ Pustio sam da mi glas zamre, a onda je iz mene provalilo kako nikada ranije nisam upoznao takvu ženu i da sam se zaljubio u nju i da sam došao da molim za oprost samo zato što ne mogu da trpim pomisao da me ona prezire i još štošta u istom stilu – krajnje jednostavne budalaštine, možda mislite, ali sam tada još učio. Ogledalo mi

je reklo da mi dobro ide. Završio sam tako što sam se ispravio, pa uzvišenog izraza rekao:

„I zato sam morao ponovo da te vidim... da bih ti sve ovo rekao. I da bih te zamolio da mi oprostiš.“

Blago sam joj se naklonio i pošao ka vratima, pripremajući se da stanem i da se okrenem ako me ona ne zaustavi. Međutim, ona mi je bila poverovala, pošto je, kad sam stavio ruku na kvaku, rekla:

„Hari.“ Okrenuo sam se, a ona mi se blago osmehivala, tužnog lica. Onda se nasmešila vedrije, odmahнула glavom i rekla:

„Dobro onda, Hari, ako želiš moj oprost, imaš ga. Nećemo više...“

„Džudi!“ Zakoračih nazad, sav ozaren. „O, Džudi, hvala ti!“ Pa sam pružio ruku, iskreno i muževno.

Ustala je i prihvatila je, i dalje osmehnuta, ali joj u očima nije bilo nimalo one stare bludne iskre. Bila je dostojanstvena i velikodušna, kao tetka prema zločestom sestriću. Ali ovom sestriću je, to nije znala, na umu bio incest.

„Džudi“, rekoh, i dalje je držeći za ruku, „rastaćemo se kao prijatelji?“

„Ako to želiš“, reče ona, pokušavajući da je povuče. „Zbogom, Hari, i srećno.“

Zakoračih bliže i poljubih joj ruku, i to kao da joj nije smetalo. Zaključih, budala, da je igra dobijena.

„Džudi“, rekoh ponovo, „ti si prelepa. Volim te, Džudi. Da samo znaš, ti si sve što želim od jedne žene. O, Džudi, ti si nešto najlepše na svetu, sva u turu, stomaku i grudima, volim te.“

Pa je zgrabih i privukoh, a ona se otrgnu i oslobodi.

„Ne!“, reče ledenim glasom.

„Što sad ne, kog đavola?“ viknuh.

„Odlazi!“, reče ona, bleđa, streljajući me pogledom. „Laku noć!“

„Ma kakva laka noć“, na to ću ja. „Mislio sam da se rastajemo kao prijatelji. Ovo baš i nije prijateljski, zar ne?“

Stajala je i besno me gledala. Grudi su joj bile, kao što bi to naše spisateljice rekle, uzdrhtale, ali da su videle Džudi uzdrhtalu u negližeu našle bi neki drugi način da opišu žensku uznemirenost.

„Bila sam luda što sam te i na tren slušala“, reče ona. „Smesta izlazi odavde!“

„Sve u svoje vreme“, rekoh i brzo je zgrabih oko struka. Ona zamahnu da me udari, ali se ja izmakoh pa padosmo zajedno na krevet. Osetio sam njenu mekoću, i to me je izluđivalo. Uhvatio sam je za ruku kada je ponovo zamahnula, kao tigrica, pa joj priljubih usta na usta a ona me zauzvrat ugrize iz sve snage.

Ciknuh i odvojih se, držeći se za usta, a ona, besna i zadihana, zgrabi neku porcelansku zdelu pa je zavitla na mene. Prilično me je promašila, ali ja od toga tek pomahnitah. Potpuno izgubih vlast nad sobom.

„Kučko!“, viknuh, pa je iz sve snage odalamic preko lica. Zateturala se, pa je ponovo udarih, od čega odlete preko čitavog kreveta, na pod s druge strane. Potražih pogledom nešto čime ću je pojuriti, štap ili bič, jer mi je krv udarila u glavu i isekao bih je na komadiće da sam mogao. Ali ničeg nije bilo, a kada sam prišao krevetu, sinulo mi je da je kuća puna slugu i da moj konačni obračun s gospođicom Džudi mora da sačeka neki bolji čas.

Stadoh iznad nje, besno gledajući i kunući, a ona se pridigla držeći se za stolicu, držeći lice. Ipak, nije bila nimalo zastrašena.

„Kukavice!“, bilo je sve što je govorila. „Kukavice!“

„Nije kukavičluk kazniti bezobraznu kurvu!“, na to ću ja. „Jesi li možda za još malo?“

Plakala je – nije jecala, ali su joj na obrazima bile suze. Otišla je do svoje stolice kraj ogledala, prilično nesigurno, pa je sela da se pogleda. Ponovo je opsovah, nazivajući je najprobranijim imenima kojih sam se mogao setiti, ali je ona prelazila preko crvenog i natečenog obraza zečjom šapom i nije obraćala pažnju na mene. Uopšte nije progovarala.

„Ma đavo te odneo!“, rekoh napokon, i uz te reči izjurih iz sobe. Tresao sam se od besa, a bol u usni koja je gadno krvarila podsetio me je na to da mi je unapred naplatila udarce. Ipak, u svakom slučaju je nešto zauzvrat i dobila; neće ona skoro da zaboravi Harija Flešmena.